

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויקהל (פרה)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויקהל - פרה

אמונה

תעשה מלאכה - גזירת ההשתדלות, אך הפרנסה היא רק מן השמים ד

התגברות בעבודת ה'

קחו מאתכם - עיקר מעלת העבודה כשנותן מעצמו וכפי מידת הקושי ט

נשאו לבו - ויגבה לבו בדרכי ה' יב

כח הציבור

ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל, וכוחה של תפילה בציבור יג

לברוח ממחלוקת

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק טו

פרשת פרה

פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה טז

טהרת התורה

זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה יח

ספח"ק בת עין

או יאמר על זה הדרך, דהנה עיקר בריאת העולם היתה בשביל היראה שנקראת ראשית (אותיות דר"ע אות ב) וכמאמר הכתוב (קהלת ג יד) והאלוקים עשה שיראו מלפניו וגו', כי זה סוף כל דבר ותכלית הבריאה, שיזדכך האדם ויהיה לו בחינת יראה אמיתית, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל, שיזדככו לבחינת יראה, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות (מכות פ"ג מט"ז), כדי שעל ידי תורה ומצוות יזדככו מזהמתן מבחינת גשמיותן כמו שהיה בסיני (שבת קמו).
...היינו שיסתכל בתכלית עיקר הבריאה שהיתה בשביל היראה כנ"ל, ויתבונן בגודל רוממותו ית', ובשפלות מעשי האדם ופחיתת עבודת האדם לה', ועיני ה' משוטטות בכל הארץ, בבחינת 'עין רואה' ומסתכל תמיד בלי הפסק בכל מעשי האדם, ובזה יכנע מאד.
(בת עין, פרשת ויקהל ד"ה או יאמר)

פרשת ויקהל - פרה

תעשה מלאכה - גזירת ההשתדלות, אך הפרנסה היא רק מן השמים

בפרשתן (לה א-ב), 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש'. וקשה, א. הלא הכתוב בא להזהיר על 'שמירת שבת', לאיזה צורך נכתב כאן 'ששת ימים תעשה מלאכה'. ב. מאחר שעיקר הציווי הוא איסור מלאכה בשבת, א"כ היה לו לומר 'אלה הדברים אשר צוה ה' שלא לעשות אותם', מדוע אמר 'אשר צוה ה' לעשות אותם' [ודוחק לומר שהכוונה על ששת ימי המעשה, שהרי אין ציווי וחיוב לעשות בהם מלאכה, כי אם רשות]. ג. הרי מתנתו של הקב"ה היא נצחית וקיימת לעולם ועד, היכן מתקיימת בדורות הללו מתנה זו של ירידת המן.

ומבאר הרה"ק מנעשכיו זי"ע (הובא בוילקט יוסף עמו' רע"ו, לרב"צ אסטראווער), כי אכן, הבטחת הבורא הנני ממטיר לכם לחם מן השמים - לא לשעתה הייתה, אלא היא עומדת וקיימת עד עצם היום הזה^א. ועדיין באה הפרנסה לכל איש ואיש מאותה 'ברכת המן' כדרך

שהמטיר הקב"ה בהיות בני ישראל במדבר. וכדרך שהייתה אז מכוסה בטל מלמעלה ומלמטה, כך היא באה כהיום מכוסה בטל - כלומר תחת הסתר ועישוף, והיינו, שנראה כאילו 'השתדלותו' ועסקיו בל"ט (אותיות 'טל') מלאכות כזורע חורש קוצר וכו' הם המביאים לו פרנסתו, ובאמת אינו כן [עיי' במס' שבת (ע): שאיסור ל"ט מלאכות בשבת נלמד מפסוק דנן - 'דברים הדברים אלה הדברים', אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני עי"ש].

ובך ביאורו של מקרא, אלה הדברים, כלומר, ל"ט מלאכות צוה ה' לעשות אותם, שיתעסק האדם בהם בששת ימי המעשה, וזהו שאמרו שהמן ר"ל השפעת הפרנסה מכוסה בט"ל מלמעלה ומלמטה, דהיינו שנראה לבאי עולם שהט"ל אלו הל"ט מלאכות, הם המביאים לאדם את מזונו, אך באמת אינם אלא הסתר וכיסוי ל'מן' ולפרנסה הנשפעת ממעל על ידי הקב"ה^ב.

בפרשתן (לו י), 'ויעש את השלחן, הנה ה'שלחן' הוא כנגד ה'פרנסה' כי ממנו נמשך שפע עשירות ופרנסה לכלל ישראל. וכמה יסודות ב'סוגיית' ועסק הפרנסה נרמזו בדיני השולחן ולחם הפנים שהיה מונח עליו.

א. הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע סיפר הלצה נפלאה ששמע מאביו הרה"ק רבי צבי מרודניק זי"ע, שהוא שמעה מפי רב אחד בגלילותיו. וכך הוה, הכומר בעיירתו פנה אליו ביום מן הימים ב'טענה' - יהודים חוטאים ופושעים אתם, ולא מגיע לכם כל טובה, וראיה בידי, שהרי לאבותיכם הוריד הקב"ה מן בכל יום ומזה התפרנסו והיה להם לאכלה, ואילו לכם אינו מוריד מן לחם מן השמים, אין זה אלא עבור עוונותיכם לכך אינכם ראויים לטובה זו. ענהו הרב בבת שחוק ואמר לו, מה אתה סח, הלא לכל יהודי ויהודי יורד עד עצם היום הזה לחם מן השמים, אך כיום המן יורד בהיחבא בתוך ביתו ובתוך כיסו של האדם, כי במדבר היה יכול הקב"ה להוריד את המן לעין כל, הואיל ושם היו בני ישראל מוקפים בענני הכבוד ששמרו עליהם מכל עבר. אך כיום לו יוריד לנו את המן בראש כל חוצות הרי תבואו אתם גויי הארץ, ותגנבו מעמנו את כל הטובה הרבה. והלצה אמיתית היא זו, כי אף שאין האדם מרגיש בכך, מכל מקום כל פרנסתם של ישראל הרי הוא למעלה מדרך הטבע בבחינת אוכלי המן.

ב. אגב אורחא, כתיב (לה ה), 'קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת', ודקדק הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע בלשון המקרא, שבתחילה נאמר תרומה לה', ואילו בהמשך נאמר 'יביאה את תרומת ה' ולא כתיב 'יביא תרומה לה''. ומבאר על פי מה ששנו חכמים בלשון המשנה (אבות ג ז) רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושליך שלו, וכן בדוד הוא אומר 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך' (דה"י א, כט יד), וכלומר, כי מידת בשר ודם כשאדם נותן חפץ או דבר מה לרעהו יוצא החפץ מרשות הנותן ומעתה הוא שייך רק למקבל, לא

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

ה

כן כשהקב"ה משפיע פרנסה וחיים לאדם, כי אינו נחשב של האדם... אלא עדיין נשאר של הקב"ה, ונמצא כשנותן תרומה וצדקה אינו נותן מ'שלו' כלום, כי הממון עדיין ברשות גבוהה, כי לה' הארץ ומלואה, ואין להקב"ה צורך אלא ברצון ובנדיבות הלב, אבל נתינת התרומה עצמה היא מ'ידך' נתנו לך'. וזהו שאמר הכתוב 'קחו מאתכם תרומה לה' - מאתכם ומעצמכם תביאו את הרצון וההשתוקקות לתת תרומה לה', אך עצם ה'הבאה' והנתינה אינה תרומה לה' אלא תרומת ה', שהרי 'נותן לו משלו'...

כיוצא בדבר כתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה לפורים) לפרש במה שנאמר (אסתר ט כו) 'על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור', וכבר מילתנו אמורה שנתקשו בזה המפרשים טובא, מה עניין הגדול ב'פור' עד שמחמתו נקרא שם החג 'פורים', והרי באותו ה'פור' לא היה שום ישועה לישראל, וגם נראה לכאורה שאין בו שום משמעות, כי מה נפקא מינה אם יום י"ג באדר נקבע על ידי גורל או על ידי סיבה אחרת... וכלשונו 'שהשם האומר עיקר עניין החג, וזה אינו עיקר ואף לא טפל'...

ומבאר 'צ"ל שהלימוד מזה הוא שלא יחשוב האדם כשנתן לו השי"ת שפע ברכה שכבר הוא בידו ואין צריך לתשועת ה', אלא צריך להרגיש שכמו שצריך להתפלל אל השי"ת קודם שנתן כמו כן אחר שנתן לו, כי אף אחרי שכבר הממון בידו עדיין אין זה שלו ואין מובטח שישאר אצלו... וכמו שהיה בהמן שבתחילה היה הגורל לטובתו וכבר דימה בנפשו שיום י"ג אדר שלו הוא... ולמעשה היה 'ונהפוך הוא', ודווקא אותו היום הוא שעמד לרעתו, 'וזהו עיקר גדול באמונה שיש ללמוד מחג יותר מהכל ולכן שם זה נאות לו', מעתה תלמד דעת לחיות בכל עת מתוך הבנה וידעה כי אין לי מאומה - הכל של גבוה, וכל מה שיש בידי אינו אלא כפקדון תחת ידי, ובכל עת ישא עיניו למרום, יקווה וייחל שישאירו משמים בידו את הטובה, בכל ענין וענין, בין בעניני רוח בין בעניני גשם.

דבר נפלא אמרו, כי לא מצינו בתורה בשום מקום את הלשון 'בעל הבית', כי אם במקום אחד והוא בפרשת משפטים, שם נאמר (כב ז) 'ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו', ובאמת 'בעל הבית' זה אינו כי אם שומר (שנגב הפקדון שהיה אצלו), ללמד על כל אותם הסבורים שהם בעלי-בתים... דעו, כי אין הממון שלכם אלא 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה'' (חגי ב ח), ואינכם אלא שומרים עליו... ואם ירצה 'בעל הבית' האמיתי הרי ברגע אחד הוא נוטל מכם את ה'פקדון', כי ה' מוריש ומעשיר...

כלל הדברים הוא להודיע, כי גם אחרי שזכה האדם לברכת ה' בבני חיי ומזוני עדיין צריך הוא לישועת ה' ולהרבות בתפילה שלא תמוש הברכה מתוך ביתו, וקל וחומר שלא יתגאה בעשרו ובחכמתו כי באמת אין לו במה להתגאות שהרי אין לו משלו כלום... והקב"ה יכול לקחת ממנו את כל אשר בידו ברגע אחד...

שמעתי ממכירי בעל המעשה, יהודי נכבד מתושבי ניו יארק אשר נתברך מן השמים בעשירות ולו מפעל גדול אשר שם מושבו שעות רבות בכל יום, וממילא שם הוא מקום 'קבלת קהל' שלו לכל השדרים והמשולחים, להעניק להם מרוחב לבו ומתת ידו בעין יפה. והנה, בית המפעל שלו גדול ורחב ידיים על כן כתבו כמה מהמשולחים מודעות ברחבי הבנין בעל הבית נמצא במקום פלוני למנוע טרחה יתירה מהמתדפקים על דלתותיו. באחד הימים נכנס אליו משולח אחד, ובטרם כל פתח פיו בתלונות על המודעות התלויות ברחבי הבנין - וכי כך כותבים 'לבעל הבית... לבעל הבית...' מי שמך ל'בעל הבית', הרי הקב"ה הוא אדון הכל והוא 'בעל הבית' על כל העולם כולו, ומה לך כי נטלת לעצמך שם וכינוי של הבורא יתב"ש בכבודו ובעצמו... לשבחו של 'בעה"ב' ייאמר שלא די שלא זלזל באותו משולח - כאומר, באת הנה לקבל מתת ידי ובמקום שתכניע עצמך מעט באת לחלוק דעותיך בקול רעש גדול, אך זה האיש החליט 'קבל את האמת ממי שאמרה', שמע לקולו והבטיח נאמנה לתקן את אשר עיוות והעניק לו ממתת ידו פי עשרה מהסכום הקצוב שהוא נותן לכל אחד, ואת המודעות כולם החליפו בחדשות שם נכתב 'המנהל' נמצא במקום פלוני, כי 'בעל הבית' יושב בשמים ממעל.

כאן באנו לעיקר המעשה, כי באותם הימים התפוצץ אחד מצינורות המים אשר במפעלו הגדול, באותו מקום ישבה גויה מעובדי המקום שלא שמה ליבה לזרם המים הגובר והולך ושפך נהרות מים הנשפכים בזו השעה לתוככי החדר, בעל הבית שראה מחדרו ע"י ה'עין רואה' (מצלמות אבטחה) את הנעשה קרא לאותה עובדת שתסגור את זרם המים אך היא לא שמה אל לבה שהבוס קורא לה והמשיכה בעיסוקיה (עסקי עצמה), בינתיים נתקלקלו כמה וכמה חפצים בנזק שאי אפשר לתקן... מכיוון שכן שילחה לנפשה ב'פיטורין' כדת וכדין. אחר הדברים האלה קצף בעלה של הגויה על 'בעל הבית' שפיטר אותה ונשבר מטה לחמו החליט לעשות מעשה, למחרת הופיע במפעלו של

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

וביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (עיי' בחכמת התורה, תרומה) באופן נפלא, כי הנה, פוק חזי במה עוסקים דאגותיהם של באי עולם, רובם סובבים דאגותם וטרודים סביב 'פרנסתם', אודות מאכלם וכל צרכם, באומרים, אם לא אדאג לעצמי מי ידאג עבורי, ובאמת, כל דאגתם אינה אלא מיותרת שהרי אף בלא דאגתם ונשיאתם בעול - הקב"ה מספק צרכיו של כל בריה הנמצאת בעולמו באשר הוא, על כן דייקא הלחם שמשם הפרנסה באה לישראל, נמצא תמיד ממש על השולחן - ללא הפסק רגע... להורות להם לבני ישראל, כי הקב"ה דואג ומזמין להם כדי צורכם ופרנסתם בכל עת ושעה ללא הפסק רגע (עיי' בעי"ז בזהר תרומה קנ"ג). וממילא הסירו דאגה מליבכם כי אב לנו בשמים ה'דואג' עבורנו למלא כל מחסורינו.

עוד מצינו לגבי לחם הפנים, שהיו מניחים את י"ב הלחמים ביום השבת על ה'שולחן' המהור, ולשבת

כי הנה מצינו ג' דברים שנאמר בהם 'תמיד', א, בהדלקת המנורה, וכמו שנאמר (לעיל כו ב) 'להעלות נר תמיד', והמצוה היא להדליק את נרות המנורה בכל לילה. ב, בקרבן התמיד, וכדכתיב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', וגדר החיוב הוא להקריב קרבן אחד בבוקר ואחד בערב. ג, בלחם הפנים, וכלשון הפסוק (לעיל כה ל) 'ונתת על השולחן לחם לפני תמיד', ומצוותה שיהא מונח הלחם תמיד בכל עת ובכל שעה על השולחן, ואף בשעת סידור הלחם ה'חדש' בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם ה'ישן', ושנים אחרים מניחים את החדש מיד (מנחות צ"ז), בכדי שלא ישאר השולחן אפילו רגע אחד בלא לחם מעליו. מעתה צריך ביאור, מדוע דווקא לגבי השולחן נתפרש ה'תמיד' כפשוטו - בכל רגע ורגע, ולא אמרו שדי בפעם אחת בשבוע כמו גבי ה'תמיד' שבמנורה שאין צריך להדליק כל היום, וכן בעניין קרבן התמיד שאין צריך להקריב קרבנות על המזבח כל היום.

היהודי כשבכיסו טמון כלי משחית (אקדח טעון) מוכן להרוג בו את בעל הבית, משהגיע למפעל הגדול שאל היכן מקום מושב 'בעל הבית', הפועלים שלא העלו בדעתם את הנעשה מתחת לאפם שלחוהו לחדר פלוני שם איתן מושבו של 'בעל הבית', אך משהגיע לחדר וראה כתוב בו מפורש שהוא חדרו של המנהל שאל את ה'מנהל' היכן 'בעל הבית'... הראה לו ה'מנהל' באצבעו כלפי מעלה כלומר בעל הבית יושב מלמעלה ומנהיג את כל העולם כולו והמפעל הלז ג'כ... ויצא הגוי מחדרו כשהוא ממחר לעלות לקומות העליונות כמו שהבין מהאדם שפגש זה עתה כי 'בעה"ב' יושב בקומות העליונות... היהודי שהחל לחשוד כי הלה מתכוון לרעה... בדק מיד אחריו באותם 'מצלמות' וראה שהגוי מכין את עצמו להרוג את בעה"ב, מיד נעל היטב את דלת חדרו ואת כל שערי המפעל הזמין את שוטרי המדינה שמיהרו לבוא ותפסוהו 'על חם' באזיקים לבית האסורים, ותנצל נפש היהודי ממוות לחיים... וכל זה בזכות הכרתו והכרזתו בעל הבית למעלה.

ג. ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנודע - המדבר אודות פרנסתו של אדם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), והוא כמנין האותיות והתיבות של פותח את ידך וכו' כי 24/7 עינו פקוחה למלא כל מחסורנו, במאכל ומשקה, מדור וכסות וכל צרכנו... ד. 'בעלי הרמז' אמרו כי 'פרנסה' עה"כ (396) בגימטריא 'הוא יקראני אבי' (תהילים פט כז)... ללמד, כי הדרך לזכות לשפעת פרנסה בהרחבה הוא על ידי ש'הוא יקראני אבי', כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו...

ה. אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו, אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו לך אינו אלא 'זקן שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמורך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן.

ו. הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (משפטים ד"ה א"י ואלה) רמז ב'לחם הפנים', כי הנה 'פנים' מרמז ל'יראת ה'', וכדכתיב (לעיל כ יז) 'בעבור תהיה יראתו על פניכם', ובא לומר ש'לחם' ופרנסתו של אדם תלויה במידת היראה שיש לו, וכדכתיב (איוב לו כב) 'מצפון זהב יֵאָתֶה' (- יבוא), ואיתא בזה"ק (ח"א כו): 'ש'צפון' רומז ליראה - משם בא ה'זהב' לאדם, וכבר נאמר מפורש (תהילים לד י) 'כי אין מחסור ליראיו', וזהו 'לחם הפנים', ר"ל לחם לפי הפנים דהיינו יראת ה' טהורה.

הרווחתי היום כך וכך מעות, אך באמת אינו כן, כי לא עתה בעת מסחרו הרוויח אותם, אלא זה עידן ועידנים כבר הרוויח אותם - שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה (ביצה טז.), אלא שעתה הגיעו לידו בפועל. וזאת ההודעה הודיעו לכל 'עולי הרגלים', ראו נא את 'לחם הפנים', שמחמת חמימותו הריחו נראה כאילו היום אפו אותו, אבל באמת כבר נאפה לפני כשבוע ימים, מכאן תלמדו לגבי 'לחמכם' - שכל מה שתרוויחו משך כל ימות השנה, הכל כבר נכתב ונחתם בראש השנה, וכאותו החום הנשמר משבת לשבת כן קצבת הממון נשמרת מראש השנה עד ראש השנה. כשתדעו ותאמינו זאת תגשו אל כל ענין הפרנסה בניחותא ושלווה הנפש בלא השתדלות יתירה, והיא 'חיבתם' לפני המקום.

ובך כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע על הנאמר בפרשתו (לה לב) 'לחשוב מחשבות לעשות בזהב

שלאחריה נוטלין אותם ומחלקים לכהני המשמר. ואמרו חז"ל (חגיגה כו:) 'אמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול נעשה בלחם הפנים בסידורו כך סילוקו - שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', היינו שאף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השולחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השולחן, ובשעת ה'רגל' היו מגביהין את השולחן ומראין לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום - שהלחם 'סילוקו בסידורו'.

ולבאורה צריך ביאור, איזה גילוי 'חיבה' יש בנס זה שהלחם חם בעת סילוקו כעת סידורו יותר משאר הניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש, ומדוע הראו נס זה לעולי רגלים יותר משאר ניסים. אלא כאשר דברנו, שה'לחם' מרמז על הפרנסה והכלכלה. ובאו בזה לומר לבית ישראל, הנה פעמים נראה לו לאדם - היום עשיתי איזה מסחר ועסק טוב על כן

ז. מעשה היה ב'דרשן' שדרש לפני הציבור, באמצע הדרשה ניגש אליו אחד מה'עסקנים' ותחב בידו פתק קטן, הדרשן עיין בכתוב, והראה סימני התלהבות והתפעלות, ולהתרגשות השומעים גילה את אזנם, שזה עתה נתקבל סכום נכבד ע"י החפץ בעילום שמו על מנת לחלקו בין כל הנאספים כאן, ולמען הסדר הטוב - כדי שלא תפול תגרה בין הנאספים החליט שכל אחד יקח לעצמו 'חברותא' - סך הכל חמישים חברותות, ויתקעו כף יד, אחד בכף יד רעהו, וכל אחד ינסה לכופף יד רעהו ולהשפילה עד שתגיע לשולחן, ובכל פעם שיצליח וינצח יזכה בחמישה דולר. מיד נחפזו ועטו על ה'מציאה' כמוצא שלל רב, ובזריזות התחלקו לחמישים והחלו ב'עבודת' כיפוף הידיים זה את זה. כעבור עשרה רגעים הכריז הדרשן עד כאן... עתה נתחיל בחלוקת הכסף כפי המגיע לכל אחד כמניין הפעמים שהצליח, הזוג הראשון ספר את מנין הנצחונות, והודיע, 'ראובן' הצליח שלושה פעמים יטול בשכרו 15 דולר ואילו 'שמעון' הצליח רק שני פעמים וזכה ב-10 דולר, אח"כ ניגש לזוג השני, וענו לו פחות או יותר כמו הראשונים, זה הצליח ארבע פעמים וזה הצליח פעם אחת בלבד, וקבלו שכרם המובטח להם, וכך על זה הדרך בכל שאר הזוגות, עד שהגיע לזוג האחרון, ולפליאת כולם השיבו שניהם כי כל אחד מהם הצליח שלוש מאות פעמים, וזכאי ליטול 1,500 דולר... המה ראו כן תמהו, מה 'סוד' הצלחתם, השיבו השניים בפשטות גמורה, אתם ניסיתם להוריד איש את יד השני ובד בבד נאחזתם בחזקה שהוא לא יצליח עליכם, נמצא שכל אחד השקיע כוחות מרובים ומחשבות רבות כיצד להתגבר כנגד השני, ואכן ההתנגדות הצליחה וממילא היו מתי מספר של 'נצחונות', לאידך, אנו החלטנו יחדיו, תחת ה'מחלוקת' וההתגברות להפיל איש את יד רעהו, הבה נסייע זה לזה, כל אחד יעזור לרעהו להורידו בנחת, וכך עשינו בתחילה הראשון כפף את יד רעהו ברגע אחד בהסכמת רעהו, ומיד חזר השני וכפף את הראשון בהסכמתו, שוב חזר הראשון והוריד יד השני ותיכף ומיד השני הורידו בחזרה, וכך המשכנו עד שכלה הזמן, וממילא הספקנו כל כך הרבה פעמים...

נמצא, כי כל אותם שהתאמצו והתייגעו הרי לא זו בלבד שלא הועילו ברוב עמלם אלא רק הפסידו ומנעו מעצמם רווח הרבה, ולא עוד אלא שכל העמל היה לחנם ורק הכאיבו לעצמם, אכן אלו שעשו במנוחה וברוגע מבלי התאמצות ויגיעה זכו עשרות מונים יותר... ויש במעשה זה לימוד גדול לדידן, כי הגם שצריך לעשות השתדלות, אך אין מקום להשתדלות מבוהלת ומטורפת מתוך לחץ ודאגה, כי לא תועיל ההשתדלות להרוויח לו מאומה יותר מהנקצב לו, ואדרבה היא מונעת את שערי הפרנסה, וגם מכלה כוחות הגוף והנפש לריק... אכן המשתדל מתוך יישוב הדעת ובאמונה בא-ל חי הרי הוא מוצא 'מאה שערים', ומתקיים בו מה שנאמר 'וברכתך בכל אשר תעשה'...

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

ובכסף ובנחושת, וז"ל, עיקר העבודה לשמים היא בזמן שהאדם עוסק בעסקיו בעניני עולם הזה והפרנסה, ולא רק השמירה מדברים אסורים כגזילה אונאה וכו', אלא פשוט לשמור את מחשבתו שיוכרז תמיד כי ה' הוא האלוהים והוא הזן ומפרנסו, כמו שאמר הקרא (תהלים קכב ב) 'יגיע כפיך' כי תאכל - ולא יגיע ראש, והיינו שהראש יישאר משועבד אל ה', ולא ישקע ויטבע ח"ו בתוככי עבודתו במעשי ידיו^ט, והוא אומרו 'ולחשוב מחשבות' - כלומר מחשבות טובות וקדושות, אף בעת עסקו ב'זהב כסף ונחושת'.

ובן מצינו כזאת בפרשת פרה, דכתיב בה (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם כי ימות באוהל', ורמזו בה הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע רמז נפלא, וז"ל, נראה לפרש על דרך דאיתא בגמרא (ברכות סג:) 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה', רצה לומר שממית בה עצמותו ואומר שהכל הוא מאת הקב"ה - כי הוא הנותן בה לעשות חיל, והוא הנותן שכל ובינה לעבדו. והוא אדם כי ימות באוהל, דהיינו שאינו מחשיב שום מעשה אשר ייעשה בזה העולם כמי שנעשה מכח אדם, אלא יודע שהכל בא מאת הקב"ה, אדם כזה הוא באוהל ה'.

עוד יש ב'מעשה' ללמדנו ארחות חיים, כי מי שהיה 'שקוע' בעצמו, וכל מחשבתו היתה נתונה אך ורק כיצד הוא יצליח וינצח - התייגע לחינם ולא הצליח אלא משהו... אך מי שחשב על הזולת הביא ברכה מופלגת על עצמו... ח. וכך פירש הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (בספרו 'יין הרקח' שבת לא.) הא דאיתא בגמ' 'בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה', שהכוונה היא, האם בשעה שנשא ונתן בעסקי העולם היתה תקועה בלבו האמונה כי כוחו ועוצם ידו אינו עושה כלום, ורק הקב"ה הוא הנותן לו כח לעשות חיל...

מזן הבאר

וכך דרש הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע (תפארת מהר"ם, אמרי נועם אות ה) בלשון הכתוב (תהלים ב ז-ח) 'אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה', כי 'אספרה' מלשון מתאונן, וחוק - הוא לישנא דמזוני כדכתיב (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', וכלומר, כאשר האדם בוכה ומתאונן על חסרון הפרנסה, ה' אמר אלי פונה הקב"ה ואומר לי, בני אתה הרי בני אתה, וכי דואג הבן מאין ימציא לו אביו לחם לאכול, והרי בוודאי שהאב מתייגע ועושה כל מה שבידו כדי להביא טרף לביתו, וא"כ מאחר שבני אתה מה לך טרוד ומבולבל הרי אני אתן לך, ולא עוד אלא שהוא מתמה והולך וכי אני היום ילדתיך, הרי זה ימים ימימה שהינך חי בהאי עלמא, וכבר ראית עד היום שלא עזבתיך ולא חסר לך מזון, ומה לך כי 'תבכה ותתאונן', אלא שאל ממני את משאלות לבך ומבוקשך, ואתנה לך ככל שתבקש ממני, כי אינך נצרך אלא לתפילה.

ט. הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע היה יושב יומם ולילה ספון בחדרו על התורה ועל העבודה, וכמעט שלא היה יוצא אל המון העם. פעם הגיע לעיר קראסנא גוי מומחה, שהיה עושה 'חכמות' שונות ומשונות, ואחד מהם שקשר חבל דק מגדות הנהר אל עבר האחר, והיה מהלך ופוסע על החבל ועובר מעל הנהר כולו כמהלך על היבשה בשלווה ובבטחה. ויקהלו כל העם בני העיר לראות את המחזה הנורא הזה, ואף הרה"ק רבי חיים יצא אל עבר הנהר לראות את המחזה הנורא, ויפלא העם מדוע יצא הצדיק הקדוש מד' אמותיו של קדושה וטהרה לראות המחזה, אחר גמר המחזה פנה הרה"ק לשוב אל ביתו, בהיותם בדרך שאלו המשמש - ילמדנו רבינו על מה ולמה ראה הרבי להגיע הנה לצפות באותו ערל המהלך מעל הנהר וכפסע בינו לבין המוות. ויענהו הרבי ראה נא, גוי זה מהלך ומסכן את נפשו עבור פרנסתו, אך מכל מקום באותה שעה שהוא מהלך על גבי החבל, אינו מעלה בדעתו מאומה מענייני הפרנסה, אלא כל מעייניו ומחשבותיו שקועים אך ורק בפסיעותיו ובחוט הדק אשר הוא עובר עליו, שהרי אם יסיח דעתו אף לרגע כמימרא לחשוב על פרנסתו וכדו', מיד ימעד ויצנח לתוך הנהר (וכבר לא יצטרך לפרנסה...). כמו כן יש לנו ללמוד מהאי גברא, אף כשיוצאים אנו על הפרנסה ועל הכלכלה, וכל אחד טרוד מבוקר עד ערב להביא טרף לביתו, מכל מקום צריכים אנו לדעת שבעת העיסוק בפרנסה אין לנו לתלות את מחשבתנו ודעתנו כי אם בא-ל עליון (שאין הפרנסה תוצאת ההשתדלות), שאם לא כן מיד ניפול ח"ו למחשבות פיגול באמונה, ואין לנו כי אם לקשר את מוחנו ולבנו באבינו שבשמים, כי ממנו תבוא לנו הפרנסה בריוח ובנקל.

השבת, שכן בכל שבת מקריבין תמידין ומוספין [אף שיש בזה 'חילול' שבת בשחיטה ובהעלאת האברים על האש שעל גבי המזבח], ומאי שנא מלאכת הקמת המשכן שאינה דוחה את השבת.

וביאר רבינו יעקב מליסא זי"ע (בעל ה'נתיבות המשפט' וה'חוות דעת') בספרו 'נחלת יעקב' (עה"ת), כי הנה עיקר מלאכת בניין המשכן היה על ידי הקב"ה, וכמו שמצינו במנורה שנתקשה משה בעשייתה עד שאמר לו הקב"ה השלך את הכבר לאור והיא נעשית מאליה, וכיו"ב היה בעצם הקמת המשכן, שאמר הקב"ה למשה 'עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נוקף וקם מאליו, וזהו שנאמר (מ יז) הוקם המשכן - הוקם מאליו' (רש"י להלן לש ג, מדברי מדרש תנחומא), לעומת זאת עבודת הקרבנות היא מעשי בני אדם, ודייקא הם חשובים וחביבים לפני המקום ב"ה עד שהם דוחים את השבת.

וטעמא דמילתא, כי עיקר המעלה והחשיבות תלויה בעבודת האדם, אשר הוא קרוץ מחומר ויצר הרע סוכן בו, והוא נלחם ומתגבר על יצרו, ולא עוד אלא ככל שיגבר הקושי כך יתגדל ערך וחשיבות

ואולי יש לומר בה, כי היא אחת מדרכי הטהרה - טהרת הפרה (עכ"פ בזמן הזה), להאמין שהכל מאת הבורא יתב"ש הן ברוחניות הן בגשמיות, והרי ידוע בשער בת רבים, כי רמזו בה יש ב'טומאה' שנקראת 'מקרה' - והוא היפך האמונה [כדכתיב 'אשר קרך', לשון מקרה ולשון טומאה (דברים כה יח, וברש"י)]. וכן כתיב (שמואל א' כ כו) 'כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור', לומר, אך מקרה קרה אותי, פלוני לקח ממני ורעהו הזיק אותי, מתוך מחשבה שיש איזהו כח בידי בשר ודם להועיל או להזיק, וה'טהרה' - שיחשוב וישריש בנפשו, לא, לא, אין כח וממשלה בעולם, לא לי ולא לאחרים, זולתי בהיותם שלוחי הקב"ה לעשות ככל אשר גזרה ההשגחה יתב"ש.

קחו מאתכם - עיקר מעלת העבודה כשנותן מעצמו וכפי מידת הקושי

בפרשתן (לה ב), 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' וגו', וברש"י, 'הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת'. והקשה ה'אלשיך' הק' זי"ע, שהרי עבודת הקרבנות דוחה את

מזן הבאר

כיוצא בדבר אמר המגיד ממעזריטש זי"ע בביאור דברי הגמ' (קידושין ל:): 'אמר להם הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, והנה, כל מהותו של 'תבלין' הוא למתק את 'התבשיל' ולא הוא ה'עיקר' אלא העיקר הוא התבשיל. וכשתתבונן תמצא שאם התורה היא ה'תבלין' הרי שהיא אינה העיקר, אלא כל מהותה לשמש כתבלין הבא למתק את ה'תבשיל', ומיהו התבשיל, הוא היצר הרע - כי אכן, כל מעלת האדם הוא רק מפני היצר המקשקש בקרבו ומפתה אותו לצד הרע, והוא עומד כנגדו בגבורה, והמתקה זאת נעשית ע"י התורה, שהיא הנותנת את הכח לעמוד בפניו (הובא ב'אור תורה', על אגדות חז"ל, ד"ה נשאת). מעתה אל יבכה האדם ויתאנח על 'יצריו' הקשים... הלוואי והיתי זוכה להפטר מהיצר וגנדא דיליה. לא כן, כי דייקא עבורם הוא נמצא בעולם.

י. ידוע מה דאיתא בגמ' (ברכות ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה', ונודע להקשות, אם אכן העצה הטובה ביותר כנגד יצר הרע היא 'יזכור לו יום המיתה', אם כן, מדוע נתנו חז"ל עצות אחרות תחילה, יעסוק בתורה או יקרא ק"ש, מדוע לא אמרו תיכף שיזכור לו יום המיתה, ורבו הביאורים בזה. ומבאר ב'חידושי גאונים' (שב"עין יעקב) כי זכרון יום המיתה גורם לביטול היצר והחמדה כליל, על ידי שמתבונן בדעתו מה סוף כל האדם... ולאן אתה הולך... ולא זו דרכה של תורה, ולא זו 'תפארת לו לאדם', אלא אדרבה עיקר העבודה היא 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך - בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע', על כן לא נתנו חז"ל עצה זו תיכף ומיד כ'עזרה ראשונה', כי עדיף לו לאדם יותר שיהיה לו יצר הרע ויתמודד עמו ויגבר עליו, ורק אם כלו כל הקיצין ולא הועילו ה'עצות' האחרות ומסוכן הוא לנפול אז צריך לבטל לגמרי את היצר ע"י זכרון יום המיתה...

וחביבות לעבודתו^א. בדרך זה ביאר ה'אור החיים' הק' זי"ע (לעיל כה ז) הטעם שנאמר בציווי על נדבת המשכן להביא 'אבני שוהם ואבני מילואים' רק באחרונה (לה ט) לאחר שאר כל הדברים שנצרכו להביא למלאכה, ואף שבתחילה נקט הכתוב את החשוב חשוב קודם, ובדכתיב (ה-ח) 'זהב כסף ונחושת, ותכלת וארגמן ותולעת שני' וגו', וממילא קשה מדוע נזכרו 'אבני שוהם ואבני מילואים' שהם היקרים מכל הנדבות באחרונה. אלא, כי אותם ה'אבנים' הגיעו בדרך נס למדבר על ידי ענני שמיא, וכמו שדרשו חז"ל (יומא עה.) את האמור בפרשתן

(פסוק כז) 'והנשאים הביאו - תנא נשיאים ממש', וכיון שלא התאמצו להביאם על בן נזכרו ונמנו בסוף, כי העבודה הבאה על ידי יגיעה ועמל חשובה וחביבה הרבה יותר אצל הקב"ה אע"פ שאינה יקרת ערך כ"כ (בשווי הממון)^ב.

ומהאי טעמא גופא יגדל שברו עד מאד, וכפי שאמרו (אדר"נ ג ו) פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער. וכן מובא ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שבר טוב מה שהאדם בופף את יצרו יותר ממאה מצות

איתא בגמ' (ר"ה לא.) 'שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב', והקשה הבעל התניא (תורה אור צו.) מהו שנקטו לשון 'חרוב', וכי לזה 'חרוב' יקרא, אדרבה העולם הגיע לתכליתו ולתיקונו השלם. אלא ביאורו, שבאותו זמן שלעתיד לבוא אזי יעביר הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ ושוב לא יהיה יצר הרע, וממילא אין שום טעם בעולם, שהרי יש לו להקב"ה ריבי רבבות מלאכים קדושים וטהורים לאין מספר, וכל חפצו הוא בברואי מטה המתגברים על יצרם, ואם אין יצר הרע מה בצע בעולם הזה, ומשום כך אמרו 'וחד חרוב' כי עולם ללא היצר הרע הוא 'עולם חרב'. ובזה שמעתי לפרש בדרך צחות במעשה הנודע שהובא בגמ' (קידושין פא.) על רב עמרם חסידא שהעמידו אותו מן השמים בנסיון נורא, עד שצעק 'נורא בי עמרם' - אש שולטת בבית עמרם, בכדי שיתאספו אנשים לכבות את ה'דליקה' ויתבייש מהם, ויצא ממנו היצר הרע בדמות 'עמודא דנורא' (עמוד אש), אמר לו רב עמרם 'חזי דאת נורא ואנא בישראל, ואנא עדיפנא מינך' - ראה אתה עשוי מאש ואני בשר, ומכל מקום אני עדיף ממך. וביאורו, שהרי אי אפשר לאכול בשר אלא ע"י בישול אפיה או צליה ב'אש', וזהו שאמר רב עמרם, אנא בישראל, ואני משתבח על ידך, דוגמת ה'בשר' המשתבח על ידי ה'אש', כי כל חשיבות האדם הוא מפני שיש לו יצר הרע והוא מתגבר עליו, ודייקא מחמת שהיה לו נסיון קשה ביותר על כן זכה להיקרא רב עמרם חסידא.

וכבר ביאר המהרש"א (סוכה נב. בח"א) את דברי הגמ' שם 'לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה... הללו בוכין והללו בוכין', ולכאורה צריך ביאור, מה מקום יש לצדיקים לבכות - בשעה ש'הקב"ה שוחט את אותו היצר הרע לעיניהם', אלא כי אין חפץ לה' אלא בעבודת בני ישראל - אשר בקרבם שוכן יצר המסית ומדיחם מעל ה' והם מתגברים עליו, אך משבא הקב"ה לשחוט את היצר ומעתה כבר לא יהא להם עם מי להילחם - על זה יאה להם לבכות.

איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם, מלחמת היצר), וז"ל: היונגע-לייט (אברכים) מפצירים בי להסיר מהם כל עניני תאוות, הלא בלי חמדה יהיה ח"ו כבהמה, זאת מעלת אדם כמה שיוכל לכבוש יצרו חשוב מאד בשמים, אף מה שמונע עצמו ממעט חמדה. עכ"ל. ולהוציא מדעת בני אדם שמי שאין בו שום תאוות הרי הוא כמלאך, כי באמת אינו אלא כ...
כיוצא בדבר ממש מסופר על אחד שבא לפני הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושיבח בפניו בחור חשוב ובן עליה, כשתוך כדי דברי השבח אמר הלה על אותו בחור 'בחור זה אין לו יצר הרע כלל', ענהו ה'חזון איש', א"כ אינו אלא 'בעל מום'... כי זה כל האדם - שיש בקרבו יצר, והוא מתגבר עליו לעשות רצון קונו.

יא. נוראות מצינו עד היכן מתרומם ומתעלה מי שמקריב מעצמו למען שמו הגדול, וכך כתב ה'בעל הטורים' בפרשתן (ויקהל) על הפסוק (לח ח) 'במראות הצובאות', וז"ל, ד' במסורה, א', 'במראות הצובאות'. ב', 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה' (בראשית מו ב), ג'-ד', 'במראות אלוקים' (נאמר ב' פעמים ביחזקאל), לומר, שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח אלוקים.

יב. זאת למדנו גם מהאמור בפרשתן בנדבת המשכן שהיו צריכים להביא 'אבני מילואים' (לה ט) - הם האבנים שהיו קבועים בתוך ה'חושן', ופירש רש"י (לעיל כה ז) 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מילואים', והנה זה פשוט וברור שה'אבנים' היו יקרים יותר מהזהב שהיה סביבם, אכן

חטאו בנזמים נתרצה להם, בנזמים חטאו דכתיב (לעיל לב ג) 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם' ואותן נזמים הביאו למשכן, ורוח הקודש צווחת על ידי הושע (ב א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', ולכאורה יש לתמוה בתרתי, א. מה שייד לומר 'אותם נזמים הביאו למשכן', והרי אין זה אותם נזמים שמהם נעשה העגל אלא הביאו למשכן נזמים אחרים. ב. מה שייכות הפסוק 'והיה במקום אשר יאמר להם' וגו' לענייננו אנו. אכן לפי כל מה שנתבאר עד עתה יש לבאר היטב דברי המדרש, כי הנה בני ישראל פרקו נזמי הזהב מאזני נשותיהם והביאום לעשות מהם בעגל, ואותו 'ויתור' על התכשיטים מורה עד כמה היו להושים אחר העבירה רח"ל ועד כמה היו משוקעים בה, ומכל מקום התגברו ביותר על יצרם הרע, ואף שכבר שקעו ב'בוץ' התרוממו לחזור ולתת 'נזמים' למשכן לגודל תשוקתם לעשות רצונו ית' בהקמת המשכן, ומאחר ששבו בתשובה שלימה מאהבה אזי זדונות נתהפכו להם לזכויות, עד כדי כך שאותם הנזמים שנתנו לעגל נחשבים להם בזכות וכמצווה, כי הם גרמו שנדבת המשכן תהיה מתוך קושי גדול יותר וממילא יהיה לה חשיבות יתירה.

שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה. כי הקב"ה יודע עד כמה קשה לבשר ודם להתגבר על נסיונותיו".

ביסוד הדברים מבאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה ויבאו) מה שאמרו חז"ל (יומא פו:): 'גדולה תשובה שזדונות נעשות לו בזכות', כי לאחר שאדם חטא ועשה עבירה הרי הוא כבר מעם מעמא דאיסורא רח"ל, ויותר קשה לו לפרוש מהרע ולעשות מצוות ממי שלא חטא כלל, ואם בכל זאת מתגבר לשוב אל בוראו ית' ולסור מרע ולעשות טוב, הרי מעשיו הטובים חשובים לאין ערוך כי הם נעשים מתוך צער ודוחק, ועל כן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" (ברכות לד:), כי עיקר מעלת המצוה וערכה בשמים הוא כפי הקושי הברוך בעשייתה, כאשר האדם צריך להתגבר ו'לקרוע' מעצמו, נמצא שהעבירה היא שגרמה 'לייפות' את המצוה ולהוסיף בערכה ובמעלתה, על כן זדונות נעשות לו בזכויות, וכלשונו 'כל שעבירה שעשה גדולה ביותר - ביותר תתהפך למצווה'.

עפי"ז ביאר עוד הא דאיתא במדרש (עי' שמ"ר מח ה) על הפסוק בפרשתן (לה כב) 'ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו קח ונזם' וגו' - 'בנזמים

לכאורה נראה מהפסוק להיפך שהעיקר הוא הזהב והאבנים רק ממלאים את הגומא (וסותמים חורים...) ותמוה מאוד, כי אדרבה הרי האבנים הם עיקר היופי וה'תכשיט' ואילו הזהב נועד רק להקיף סביבותם. אלא ביאורו, שאין החשיבות נמדדת לפי שווי החפץ וכפי השער בו נמכר בשוק, אלא הכל תלוי כמה קושי היה בנתינתו, על כן, ה'אבנים' שהגיעו על ידי העננים ולא היו כרוכים בקושי חשובים פחות מהזהב שהיו צריכים ל'הקריב' מעצמם. ומכאן ילמד כל אחד לקח טוב לעצמו עד כמה יקר בעיני ה' אותה מצווה ואותה התגברות הנעשית על ידי שהוא מקריב את 'חלבו ודמו' בכדי לעשות רצונו ית'...

יג. יש שביארו ביסוד זה, מדוע נקט התנא (אבות ה ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי (והרי כל המסכתא בלה"ק נכתבה), דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים (שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, שבת יב:), ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהמלאכים אינם יודעים כדי שלא יהיו מתקנאים בישראל, בזה שיש להם קושי וצער בקיום התורה והמצוה, ושכרם מתגדל ונמדד לפי הצער.

יד. ובזה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה בשם) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שנאמר 'ויבאו האנשים על הנשים', שכבר עמדו המפרשים לפרש בכוונת הכתוב באומרו 'על', ומבאר בזה"ל, לרמוז על מעלת בעלי תשובה, שאנשים שחטאו נתעלו מעל הנשים שלא חטאו, עכ"ל. וכלומר, שהרי המשכן בא לכפר על מעשה העגל, ובחטא זה נכשלו רק האנשים ולא הנשים (שהם לא רצו להביא את תכשיטיהן), ובנדבת המשכן נתכפר לבני ישראל, ונמצא שהיו 'האנשים' בדרגת בעלי תשובה, שהם חטאו וחזרו ממעשיהם הרעים, אכן 'הנשים' שלא חטאו הן בבחינת צדיקים גמורים. ולזה בא הכתוב ואמר ויבאו האנשים על הנשים, כי האנשים היו במעלה יתירה על הנשים, שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד (מן העניין להביא מה שהגיד הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ז) בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שאביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע אמר שמאמר זה היה המאמר האחרון של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' בטרם הסתלקותו מן העולם בכ"ג אדר).

וז"ל, ח"ה עמ' 106) כי באמת א"א לומר שאותם שהתעסקו במלאכת המשכן היו חכמים בטבעם היודעים לעשות בזה ובכסף ובחרושת אבן ועץ, שהרי היו 'רועי צאן' (בראשית מז א) ולא למדו את ה'חכמה' ממלמד, ולא עוד, שלא מצינו איש אחד שיהא מכיר ויודע בטיב כל המלאכות 'בכסף ובוהב ובחרושת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג', ועל הכל קשה, והרי זה עתה יצאו ממצרים שם עבדו עבודת פרך בחומר ובלבנים בטיט וברפש, כיצד יכולו לעשות בידיהם מלאכה דקה ועדינה, אלא וודאי, שהקב"ה מילא אותם רוח חכמה אלוקית^{טו}, ולזה זכו אותם 'חכמי לב' אשר נשאו ליבם לקרבה אל המלאכה - אותם שקיימו בעצמם 'ויגבה לבו בדרכי ה'', ואמרו אל משה 'אני אעשה כל אשר אדוני דובר' מתוך שהיו בטוחים שהקב"ה יעזרם, ואכן בזכות זה זכו לסייעתא דשמיא מעל לבוחותיהם ותבונות נפשם, והיו מבוני המשכן.

ללמדנו ארחות חיים, שכל איש אשר ישאנו לבו להתקרב אל עבודתו ית"ש הקב"ה יעזור לו למלא את שאיפתו המהירה, ואל יאמר, לפי כוחותי וכשרונותי לפי תבונות נפשי הרי זה 'למעלה מהשגותי', אלא החלש יאמר גיבור אני, ויגביה לבו בדרכי ה' לאמור 'עלה נעלה וגם נוכל', בידי ובכוחי להצליח ולהשיג את מטרתו^{טז}, ומן השמים יסייעו בעדו^{טז}.

והן הן דברי המדרש 'בנזמים חטאו וכו' ואותן נזמים הביאו למשכן', פירוש שעל ידי נדבת המשכן היה עלייה לאותם הנזמים שנתנו לעגל, ואותם הנזמים שחטאו בהם בשעתו הם עצמם נחשבים עתה למצווה. וזהו גם סיום דברי המדרש 'ורוח הקודש צווחת והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', שאף אם הרבו לחטוא עד שנתרחקו ביותר מהש"ת 'ולא עמי אתם', אך אם ישובו בתשובה 'יאמר להם בני א-ל חי', וכלשונו 'כי כל מה שהיו מרוחקים בתחלה ביותר - זה עצמו יקרבה לה'.

נשאו לבו - ויגבה לבו בדרכי ה'

בפרשתן (לה כא), 'ויבואו כל איש אשר נשאו לבו' וגו', וברמב"ן, שאינו מדבר 'נשאו לבו' בנדיבות ממון, אלא 'על החכמים העושים במלאכה יאמר בן', והיינו כי לא היה בהם מי שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידי כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות בן, ויגבה לבו בדרכי ה' (ד"ה ב' יז ו) לבא לפני משה לאמור לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר, עכ"ל.

וביאור דבריו (הגה"צ רבי ירוחם ממיר 'דעת חכמה ומוסר' ח"ב עמ' 129, 'אור יחזקאל' להגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין

ומכאן חיזוק גדול למי שנפל בחטאו, ומדרכו של היצר הרע להכניסו ליאוש ולעצבות, כשהוא מכניס בו את המחשבה שכבר אבד סברו והוא חוטא ופושע... אך האמת היא, כי לעולם לא ננעלו שערי תשובה, ואדרבה אם ישוב יתעלה יותר מכמות שהיה בראשונה.

טו. מענין לענין, ידע האדם כי גם הכשרונות והחכמה מאת ה' היא, כי הנה כתיב בפרשתן, 'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה פְּהֶמָה' (לו א). ודייקו במדרש (רבה מח ב) שלכאורה הול"ל אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהם. אלא מכאן, שאף לבהמות שנתעסקו במלאכת המשכן נתן ה' חכמה, דייק הגה"צ ר' יצחק דוב קאפעלמאן זצ"ל (שיח יצחק), לרמז שאין שום הבדל בין אדם לבהמה, כי החכמה לא בא לאדם מצד שכל האנושי, כי אף האנשים לא היו יכולים בדעתם לבד לבנות המשכן, אלא ע"י מה שחנן ה' אותם חכמה ודעת. וכמ"ש (לקמן לח לא) 'וימלא אותו רוח אלקים בחכמה וגו' כממלא דבר ריק. ולמד מזה על הכלל כולו, לא רק במלאכת המשכן, וז"ל. כי כל החכמה וכל השכל שיש לו להאדם הוא מתנת השי"ת החונן לאדם דעת, ואף מי שלא מחונן בכשרונות בטבעו יכול השי"ת למלאות אותו בחכמה ובתבונה, וכידוע על כמה מחכמי הדורות שלא נולדו בעלי כשרונות, ומ"מ זכו לקבל חכמה מן השמים.

טז. חידוש נפלא כתב הגה"צ רבי יוסף נחמיה קארניצער זצ"ל על הכתוב בפרשתן (לה כה-כו) 'וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש, וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים', ופירש"י, 'טוו את העזים' - היא היתה אמנות יתירה, שמעל גבי העזים טווין אותן, ויש לדקדק בלשון הכתוב שלכאורה ב' פסוקים אלו עניינם אחד הוא - שהנשים חכמות לב טוו את השש וכו' ואת העזים, ואם כן היה יכול הכתוב לנקוט בדרך קצרה 'ויביאו מטוה את התכלת וגו' וטוו את העזים', ומדוע האריך

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

יג

ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל, וכוחה של תפילה בציבור

בפרשתן (לה א), 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר

ציווה ה' לעשות אותם', וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע, כי כך אמר משה לעם בני ישראל, הנה מידה זו של 'ויקהל', כלומר, ישיבת בני ישראל בצוותא חדא ובאחדות, זה הוא עצמו מהדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם. ומסיים שם, 'הכנסיה וההתחברות מישראל מסיר החומריות והגשמייות מבנ"י' (ליקושי הרי"ם, ועיי' אור החיים) י"ח.

נוראות כתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע באגרתו הקדושה (איגרת הקודש כ"ג), וז"ל. 'שמעתי מרבותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עלייהו, עד שהיה מתבטל ממצאותו לגמרי'. עכ"ל.

הכתוב כ"כ בלשונו לחזור ולומר 'וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה', גם צריך לבאר שינוי הלשון שבפסוק הראשון נאמר 'וכל אשה חכמת לב' ואילו במקרא שלאחריו נאמר 'וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה', ולא כתיב וכל הנשים חכמות לב.

ומבאר, כי אכן היו כאלו שהיו יודעות בטיב המלאכה לטוות תכלת וארגמן, והם נגשו אל ה'מלאכה' כי היו בטוחות בעצמן ובחכמתן ובכשרונותיהן, ועליהן נאמר בפסוק הראשון 'וכל אשה חכמת לב', אכן היו כאלו שלא היו בקיאות במלאכה ולא היה להן 'כשרונות' אלא ש'רצונם הנמרץ ולבם הטוב לשם שמים נשא אותן לקרבה אל המלאכה, וסמכו על עזר ש-ד-י ממרום', וזהו שנאמר בפסוק השני 'כל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה' - ר"ל שלא היו יכולות מצד עצמן ליגש אל המלאכה, אלא שנשא ליבן, השתוקקו ורצו אף הן לגשת לנסות לעסוק ב'חכמה', ומן השמים סייעו בעדן, ולא עוד, אלא שניתן להם חכמה יתירה לטוות את הצמר על גבי העיזים. כי זה כלל גדול, מי שאינו סומך על עצמו ועל 'חכמתו' - אלא 'ניגש אל המלאכה' בבטחון בהשי"ת שיעזור לו - הרי זוכה הוא לעזר וסיוע גדול מאוד, עד ש'בידו' לעשות הרבה יותר מכל 'בעלי הכשרונות' אשר סומכים על עצמם...

ומלבד הלימוד הכללי לכל עסקי העולם, אשר ככל שהאדם יודע שאין בו כלום משלו, ואינו יכול לעשות מעצמו מאומה בלתי עזרתו ית' - כך זוכה הוא לסייעתא דשמיא, הרי יש כאן חיזוק גדול לכל מי שמרגיש שנסתמו שערי החכמה בפניו ואין לו דעת ושכל להבין דברי התורה וכיו"ב, ונדמה לו אילו הייתי חכם או בעל כשרון כ'פלוני' ודאי הייתי מצליח בלימודי יותר, אך האמת היא דייקא להיפך ממש, כי אותו בעל כשרון אם סומך על עצמו אינו זוכה שיפתחו בפניו שערי אורה ושערי הצלחה כמו למי שמכיר בערך עצמו, ויודע ש'מוכרח' הוא לעזרת ה'...

יז. וכלשונו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (תורת הבית פ"ז בהגה"ה) ודבר זה שייך לכל עניני הטוב בין בעניני הפעולות ששייכות לעניני הקודש שצריך ליתן לב להתבונן איך לעשותה, ובין בעניני לימוד התורה, אם אחד יסכים בדעתו להשתדל להיות בקי באיזה סדר גמרא וכדומה ויראה ללמוד ולחזור כמה פעמים או לברר איזה הלכה בתורה ומתייגע בה, בודאי הקב"ה יתן לו דעת בלבבו ויעזרהו להוציא מחשבתו לפועל.

יח. וכבר הגידו צדיקי הדורות כי 'צבור' ר"ת צדיקים בינונים ורשעים, לרמז כי אפילו רשעים יש להם עליה כשהם נמצאים ומתאחדים בתוך ה'ציבור'.

יט. וכך ביארו במשנה (יומא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל... ואומר 'מקוה ישראל ה'. כי ג' טהרות הללו שווים הם, ואלו הם. א. מקוה. ב. ישראל. ג. ה'. כלומר שיש ישיבת בני ישראל יחדיו וכן עצם הדביקות בה' וה'מקוה' מטהרים ומקדשים את האדם, ואם במקוה מצינו שהטבילה בה מהפכת את הגוי להיות יהודי - בטבילת גירות, כיו"ב בשאר הטהרות שנדמו לה.

וידוע כי רבים מצדיקי הדורות נהגו 'לטבול' בין יהודים, כדוגמת הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (תורת חסד, ויקהל) וכן צדיק יסוד עולם שהילך בינינו הרה"ק רבי חיים זאנוויל מרבניץ זי"ע שהיה מרבה בטבילות במקוה, ופעמים שהיה מעמיד סביבו כמה וכמה יהודים והיה נכנס ביניהם ומרכין ראשו ביניהם כטובל במקוה (אם כי פשוט שלדין אין בזה משום 'טבילה' ל'טומאה'... מ"מ עלינו לדעת גם מעשה זה - כמה קדושה וטהרה נוסף ליהודי בישיבתו בין אחיו).

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תולדות תרע"ו, שבועות) מביא כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שכל מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכינתא שריא². על אחת כמה וכמה מה נוראה היא השראת השכינה לעת אשר מתקבצים עשרה מישראל בכדי להתפלל

ב'מניין' וביציבור³. ומהאי טעמא אמרו חז"ל (ברכות ח.) אין הקב"ה מואם בתפילתן של רבים שנאמר (איוב לו ה) הן קל כביר ולא ימאם. ומפורש כן בזה"ק (ח"ב רמח): שהמתפלל ביחידות בודקין אותו ואת תפילתו אם ראויה היא ליענות, אבל כשמתפלל עם הציבור אין בודקים אחריו כלל (עי' בזה"ק ח"א רלד.), ועולה התפילה יחד עם תפילת הציבור עד לכיסא הכבוד ותפילתו נשמעת.

כ. נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע על דברי חז"ל (סנהדרין ט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', שיש לפרש 'שריא' מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פו:) 'כיון דחזא דקא אסר ושרי', עי"ש], כי כאשר בני ישראל באחדות ובצוותא הם גורמים בזה להחיש את הישועה, שתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי יסורי הגלות המר הזה. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר ח יא) 'להקהל ולעמוד על נפשם', כי ההתקהלות והאחדות סגולה היא לעמוד על נפשותינו ולהצילנו מכל פגע רע.

גדולה מדת האחדות שעל ידה מתעלה כל יחיד ויחיד עשרת מונים, כמו שאמר הגאון ה'אור שמח' זצ"ל, שקדושת קרבן שלמים אינו אלא קדשים קלים, ואילו זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים הם, אע"פ ששניהם 'קרבן שלמים' הם, כי הבא מכוחו של ציבור מתקדש להיות קודש קדשים.

וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תרע"ד ליל ב) לבאר אומרים (פסחים עז.) 'טומאה דחוויה' בציבור, שבישיבת בני' בציבור הטומאה נדחית ומסתלקת מאתם.

כא. מעשה שהוצרך הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע לעבור איזה ניתוח, וסידרו את שעת הניתוח לשעות של אחה"צ, שיוכל הרה"ק להתפלל מנחה קודם הניתוח, וערבית לאחריו (אחר שיתעורר מתרדמת הניתוח), ואף הכינו 'מנין' למעריב שימתינו עד שיתעורר הרה"ק. למעשה, לא התעורר הרה"ק עד שעה מאוחרת מאד ובלית ברירה התפזר ה'מנין' וכבר התפללו ערבית. כשהתעורר הרה"ק שאל את הגבאי תפילת ערבית מה תהא עליה, ויען הגבאי הנה הכל מוכנים ומזומנים - הקהל יתפלל מחוץ לחדרו של הרבי, והרבי ישתתף בתפילה מתוך חדרו, ויצא הגבאי והחל להתפלל (בלא מנין) כאילו יש מנין, ואמר קדיש וברכו וכו' וכו'.

אחר זמן רב, יצא פעם הרה"ק בלווית הגבאי לעת ערב, נענה הגבאי ואמר לרבי 'ס'ריפעט מיר' (לבי דואג ואינו נח), וגילה כי למעשה לא היה אז בלילה שלאחר הניתוח לא מנין ולא חצי מנין ואפילו לא 'מזומן', אלא שעשיתי עצמי כאילו... ונמצא שאמרתי קדיש וברכו וכו' שלא כדין, ענה לו הרה"ק בזכות זה תזכה לחיים ארוכים טובים ומאושרים. כי פיקוח נפש דוחה הכל, אילו ידעתי שאין מנין הייתי מסתכן בכך, כי לפי חולשתי באותה שעה לא היה בכוחי להשלים עם כך שאצטרך להתפלל ערבית בלא מנין, ולבי לא היה עומד בכך...

ואזיל לשיטתיה, דסבירא ליה ב'בית אהרן' (דף ה:) 'זזה אצלי ברור, אשר תפלה בציבור יכול לעזור לאדם בכל דבר כמו צדיק הדור', ובמקום אחר כתב כע"ז (ג:) כי כלל זה בידי, כל אמירות ותפלות הנאמרים בי עשרה שכינתא שריא, ובעזה"י מתקנים כל התיקונים כמו תפילת צדיק יסוד עולם.

ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר איכא מדברי ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש ט) שהתפילה בציבור גדולה מתפילת צדיק הדור, כי הוא מבאר את דברי אסתר שאמרה למרדכי (אסתר ד טז) 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן', כי מרדכי התגורר 'בשושן הבירה' סמוך לארמון המלוכה, ואילו 'שושן' היתה עיר אחרת ששם התגוררו המון עם, לפיכך אמרה אסתר, בשעה שיש חרון אף בעולם אי אפשר להסתפק בתפילת הצדיק, אלא צריך לאסוף ולכנס גם את היהודים הפשוטים, כי כדי לקרוע גזר דיננו בעי תפילה בציבור, הרי שהיא מסוגלת לבטל רוע גזר הדין יותר מתפילת צדיק הדור.

ויותר מזה אמרו, כי כשתבונן תראה, כי אפילו אם יעמוד צדיק הדור קדוש עליון שראשו מגיע השמימה בתפילה, ולא זו בלבד אלא שיעמדו יחדיו תשעה צדיקים וקדושים כמותו עדיין לא הגיעו לכלל עשרה אנשים פשוטים מישראל שבאו להתפלל בציבור, שהם יכולים לומר קדיש קדושה וברכו ותשעת הצדיקים אין בידם לאמרם. כל כך חשוב לפני המקום צירוף מניין עשרה יהודים.

על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפני משורת הדין, ונענע לי בראשו, וקא משמע לן, שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך, ולכאורה יש מקום להעיר, למה חשובה ברכתו ברכת הדיוט, והרי הוא היה בהן גדול שעמד אז במקום המקודש ביותר ביום הקדוש ביותר, (שהרי אותו היום 'יום כיפור' היה, שרק אז מותר לו להכנס לפני ולפנים להקטיר קטורת), ואיך שייד לכנות ברכתו זו 'ברכת הדיוט'. ובפשטות הכוונה, דלגבי גדלותו של הקב"ה נחשבים כולם כהדיוט... אמנם במהרש"א (ח"א סוד"ה אכתריאל) ביאר ועל שם שהיה יחיד - קרא לה 'ברכת הדיוט', והדברים נוראים, דברכתו של אדם המקודש ביותר במקום וביום המקודשים ביותר אינם משיגים מעלתה של תפלה בציבור, ולא עוד אלא שהיא נחשבת כ'הדיוט' לגבי הציבור.

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק

בפרשתו (ויקהל לה ב-ג), 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' וגו', לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ליקוטים ויקהל ד"ה ששת ימים) וז"ל, שעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה (זוה"ק יתרו פת). אלא שצריך בלי להחזיק הברכה, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום (משנה סוף עוקצין), ולכן כל מגמתו של שטן להחריק ריב בשבת - ביום שהברכה מצויה, כדי שלא תמצא כלי מוכן לקבל ברכה, ועי"ז מקולקלים כל ימי המעשה. ועד"ז אני מפרש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם, פי' שמלאכת ששת ימי המעשה נעשה לכם בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת ביום השבת, כדי שתמצא הברכה מקום לחולק, עכ"ל.

עפ"י דברים אלו ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלאזין זי"ע (בספרו רוח חיים על אבות) את דברי התנא באבות (ב יג) 'הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה... ואל תהי רשע בפני עצמך'. שהרי בזה"ק (בראשית רלד) אמרו שהמתפלל עם הציבור אף אם נפשו מדובקת בחטאים ופשעים אין הקב"ה מדקדק עמו בפרטיות אלא מקבל את תפילתו בתוך שאר הציבור. אך המוציא א"ע מן הכלל ומתפלל ביחידות, מדקדקין עמו בשמים לראות האם יש בידו די זכויות לקבלת תפילתו. ובה מבאר בזה"ק את הכתוב (תהלים קב יח) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם'. כי ערער מרמוז למתפלל ביחידות כערער בערבה (וכפירוש המלבי"ם שם ש'ערער' הוא מלשון 'עיריר' - עין בודד במדבר), ולכך אמר פנה אל תפילת הערער משמתפלל האדם ביחידות הרי הקב"ה מדקדק בתפילתו ובכל מעשיו לראות האם ראוי הוא שיקבלו את תפילתו או לא, ואם חטא ועוון בידו אין תפילתו מתקבלת רח"ל. אך ולא בזה את 'תפילתם' לשון רבים, כי כשמכליל אדם עצמו בתוך הציבור אין הקב"ה מבזה את תפילתו אף אם חוטא ופושע הוא ותפילתו עולה לרצון לפני אדון כל. ע"כ משאמר 'הוי זהיר בתפילה' הוסיף 'עצה טובה' שלא יתפלל האדם ביחידות, ואמר 'ואל תהי רשע' - שלא תבוא לידי דקרוק בשמים וימצאו שרשע אתה, מאחר ותתפלל 'בפני עצמך', שהרי אז יפשפשו במעשיך. אלא התפלל עם הציבור ואז תעלה התפילה בלא חיפוש יתר.

ויש להסמיק לכך דברי הגמרא (ברכות ז.) 'פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל י-ה ה' צבאות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי 'שמעאל בני, ברכני', אמרתי לו, 'יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמך את כעסך, ויגולו רחמך

כב. לאור דברי הזוהר הק' הללו אמר הרה"ק ה'נחל יצחק' מזוטשקא זי"ע מאמר נורא (נחל יצחק ח"ב ליקוטים, עניני שב"ק), שהנה נוהגים לומר בזמירות לליל שב"ק קודם קידוש 'מודה אני לפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי' וכו', ומעולם לא שמענו כדבר הזה להודות לה' על החסדים העתידיים לבוא, ואף בגמ' לא נזכר אלא 'נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד', אכן עפ"י דברי הזוה"ק אתי שפיר היטב, כי בליל שב"ק כבר נשפע הברכה והחסדים לכל ימות השבוע הבא, אלא שעדיין לא יצאו מן הכח אל הפועל, כלומר את החסד 'למעשה' יראה במו עיניו רק בימות השבוע העתיד לבוא, אך מקור החסד כבר נשפע עליו, וממילא 'בדין' הוא שצריך להודות גם על אשר אתה עתיד לעשות עמי, כי אין זה 'עתיד' אלא דבר שכבר הוה... כג. עפ"י ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א טעם ריבוי הבקשות בליל שב"ק לזכות ל'שלום', וכמו שאומרים וחוזרים ושונים ומשלשים ברכוני לשלום מלאכי השלום, כן מבקשים 'אדון השלום מלך שהשלום שלו ברכני בשלום

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

מוסיף ה'בן איש חי' על דבריו (וירא שנה שניה), ודע, כי הנה כל אדם העושה קטטה ומריבה עם אשתו או בנו או משרתיו וודאי נראה לו שהדין עמו וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעניני הבית, אך באמת, מי שיש לו מה בקדקדו בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, אין זה נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שמן כרי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא... על כן, כל איש מבין כשיראה איזה מכשול וחסרון בענינים של הבית לא ישם אשמה על אשתו ומשרתיו לריב אתם, אלא יתן אל לבו התנצלות הזאת שכתבנו כי אמת הוא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתבעס, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, עכ"ל.

פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה בשבת זו קוראים בתורה בפרשת חקת סדר טהרת פרה אדומה, והקריאה מעוררת את הטהרה, כדאיתא (ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה, הובא ברש"י במסכת מגילה כט.) בדיון הוא שתקדים פרשת החודש לפרשת פרה, שהרי ב'אחד' בניסן הוקם המשכן ו'שני' לו נשרפה

וכבר איתא בזה"ק (עיי' תיקון מ"ח) לפרש מה שנאמר 'לא תבערו אש' - 'לא תבערו אש הכעס בכל מושבותיכם ביום השבת', וכן כתב 'בעל המורים' לא תבערו אש - אמר הקב"ה, אור שלי (פי' של גיהנם) שובת בשבילכם, גם אור שלכם יהא שובת. הוסיף על כך בספה"ק (עיי' תומר דבורה' להרמ"ק פ"ב), שהגם שמותר לו לאדם להראות פניו בכעס לצורך מצוה לחינוך הילדים אשר חננו ה', אמנם שבת היא יום מנוחה ואסור לו להיות בכעס אפילו כלפי חוץ, וזהו שאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם - אל תבערו אש הכעס בכל מקום שהוא, ואפילו אותה 'העמדת פנים' שהיא מראה כעס רק על פניכם מבחוץ ג"כ לא תבערו.

'ודברי תורה צריכים חיווק' ביותר בפניא דמעלי שבתא, וכמו שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (פר' וירא פרשה שניה א) בשם הגה"ק החיד"א זי"ע (מורה באצבע ק"מ), בעלות המנחה ב'ערב שבת' הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסט"א בזה לחרחר ריב, והאיש הירא יבנה יצורו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עכ"ל.

ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי ואת כל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום, ושוב מתחננים 'מלאכי השלום בואכם לשלום ברכוני לשלום', ולכאורה מה 'הרעש' הגדול הזה... אלא כי אין גבול לים' ההשפעות היורדים משמי מרום בליל שב"ק, ומאחר ש'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', על כן מבקשים שנזכה ל'כלי' (ללא עוררין) בכדי שנוכל לקבל את כל ההשפעות הטובות.

כד. וכבר כתב ב'ספר חרדים' (פס"ו י) 'מי שאבד לו פרח, היתכן שבעיצובו וכעסו ישבור כלי ששווה אלף פרחים... לכן סבול בשמחה כהלל כל הבא עליך'... ומעתה כל איש חכם ונבון יעמיד על כף המאזניים את ה'רווח' שיש לו על ידי הכעס, ולעומת זאת ההפסד הגדול, הן בשבירת לבבות אנשי ביתו שהם שווים הרבה הרבה יותר מאלף פרחים... והן את הפסד הפרנסה לכל ששת ימי המעשה.

כה. וכה כתב הרה"ק העטרת צבי זי"ע מזידיטשוב (עיי' סידור 'בית מנוחה' כניסת השבת סק"ז) 'קבלה בידינו לגרש השטן הזה לפרוס מפה על השולחן קודם חצות'.

עוד 'סגולה' לגרש את השטן המחרחר ריב מצינו בדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבת, נר מצוה אות ד), וז"ל, כתב בעל 'ראשית חכמה' בספר 'תוצאות חיים' וזה לשונו, מורי נ"ע כתב שיפנה קורי עכביש מהבית בערב שבת, לסוד הרמז, ויתקן הבית בנרות דולקות ומטה מוצעת, עכ"ל. ואני הולך רכיל אגלה סודו וכו' 'והוא סוד הקליפות שרצונם למנוע שלום בית, והם המה העכביש שצריך לפנותם מהבית, ע"כ. (ועיי' ש'הארץ בזה). וע' ב'כף החיים' (סי' ר"ג סק"י) שהוסיף 'יש ליזהר לפנותו קודם שעה חמישית, משום דמשעה חמישית ואילך נכנסת הארת שבת'.

כו. פעם אחת נסע הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע עם בנו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בערב שב"ק לפנות בוקר, בהגיעם סמוך לעיר ראו מרחוק את העשן היוצא מהיסק התנורים שעקרות הבית כבר הסיקו לצורך הכנת מאכלי שבת קודש, נענה הבית אהרן ואמר לבנו בזה"ל 'זעה, די מלאכים וואס גייען ארויס פון דעם רויעך פון דיא קוימענס' - ראה נא את המלאכים היוצאים מהעשן היוצא מהארובות הקבועות בגגות הבתים, ודע, שהנשים מרוב יגיעה בעבודתן להכנת צרכי שבת קודש היו יכולות להגיע למדרגת רוח הקודש נאר מיט זייער ירגזון מאכן זיין דאס קאליע [- אלא, שעם ה'ירגזון' - הכעס וההקפדות, הן מקלקלות הכל].

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

ישראל עוסקין במהרה בימים אלו לטהר עצמן לקרבן פסח, לכן הזמן מבקש תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה.

ובך מפרש ה'ערוך השלחן' (סימן תרפה ס"ז) שבפרשת פרה אדומה כתיב ב' פעמים 'לחוקת עולם', (בפסוק י, ובפסוק כא), והיינו, ד'לחוקת עולם' אחד קאי על דורות הראשונים מיד אחר חורבן הבית - שגם אחר החורבן יהא בידם להיטהר על ידי אפר הפרה כדאיתא 'חבריא מדכן בגלילא' (גדה ו:). שעשו פרה אדומה בכל הלכותיה ודקדוקיה ונטהרו על ידה בפועל ממש, ועוד נאמר בשנית 'לחוקת עולם' לומר שגם בדורנו אנו שאין לנו כלל כל 'אפר' פרה, יש בידנו להטהר ב'אפר פרה' על ידי קריאת פרשה פרה, ומכאן שקריאתה בזמן הזה דאורייתא היא, ובעת קריאתה היא הטהרה יח.

ואכן, עיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ז) כי אחר כל קריאה 'מפטירין בנביא' באותו ענין שקראו בתורה, ולפי זה היה לנו להפטיר בפרשת פרה בענין טהרה מטומאת מת שבה מדברת הפרשה, ובאמת

הפרה, ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל' (ומה שאמרו ש'היא' טהרתן של ישראל נראה דקאי על עצם הקריאה - ולא רק על קיום המצווה בפועל) כז.

איתא ב'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת פרה ד"ה והנה בשבת פרשת פרה) 'ופירוש הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים, דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל, כאילו קיימנו והקרבנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחניות לכבוד הרגל הבא עלינו. ומרמזו כן בפסוק (במדבר יט א-ב) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן... זאת התורה אשר צוה ה' לאמר, דהיינו שגוע זמן שיהיה די באמירה בלבד - כאשר אין ביהמ"ק קיים, אז תבוא האמירה במקום ההזאה בפועל.

בה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קמד.) 'צריך להאמין, שכשם שנטהרין באפר פרה ממש להקרבת הפסח, כמו כן נטהרין בזמן הזה ב'קריאת' פרשת פרה כל אחד ואחד... לפי בחינתו בקדושה'.

איתא ב'שפת אמת' (פרה סוף תרמ"א) 'וזמן זה מסייע לטהרה על ידי שבזמן המקדש היו כל בני

כז. דבר עמוק למדנו מדבריהם שאמרו כי מצד הדין היה צריך להקדים 'פרשת החודש', ואעפ"כ הקדימו חז"ל את קריאת 'פרשת פרה' תחילה, ומכאן למדנו שאך 'סדר' אחד יש אצל בני ישראל, תחילה וראש יטהר עצמו, ורק לאחר מ"כ יגש לשאר העניינים.

ודרך הטהרה היא כמו שפירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בנוסח היוצרות לפרשת פרה 'מי יתן טהור מטמא לא אחד' (ומקורו מאיוב יד ד), במשל לשיכור שקיבל על עצמו להפסיק מלשתות יין ושאר דברים המשכרים, ויהי ביום הראשון התעוררה בו תאוה עזה לחזור להרגלו ולשתות מידי דמשכר, אך הוא התאמץ בכל כוחו ולא שתה, ואף שכמה פעמים כבר עמד ללכת אל בית המזיגה התחזק ברוחו ולא נגרר אחרי תאוותיו, באותה שעה אמר לעצמו, 'הרי התגברתי ועמדתי בגבורה עצומה נגד היצה"ר, אם כן מגיע לי עכשיו לשתות מעט יי"ש... ובזאת הלך לשתות ונמשך אחריו עד שהשתכר כבראשונה. והיינו שחזר להרגלו הרע כי לא היתה ה'קבלה' אצלו כחומה בצורה, אך מי יתן טהור מטמא, כיצד יתהפך לטהור, על ידי 'לא אחד', פירוש שיאמר 'לא' אחד בכל התוקף... בלא פשרות, אלא יסרב תמיד לשמוע לקול היצר הרע, ואיסורי התורה יהיו אצלו כחומה בצורה, ולא יעבור עליהם בשום פנים ואופן.

כח. ידוע מה שהביא הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם ריש פרשת תצא) בשם הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זי"ע שהתורה נדרשת בדרך פרד"ס (פ"ש ר"מ ד'יוש ס'וד), והנה, בזמנים הקודמים כשהיה שייך ענין המלחמות עם אומות העולם - בפועל, אזי היה הפשט בכתוב (דברים כא י) כי תצא למלחמה על אויבך ושבית שביו... - מלחמת הרשות, ורק הרמז היה על מלחמת היצר. אך בימינו אנו שאין לנו מלחמות כפשוטן אזי הפשט הפשוט 'כי תצא למלחמה' על מלחמת היצר הצורך המבקש להאבידנו, ועלינו להילחם עמו בחירוף נפש, להביסו ולהפילו. הוסיף על דבריו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (שנת תרס"ח) שכיו"ב הוא לענין 'פרשת פרה', בזמן שהיה לנו אפר פרה היה הפירוש הפשוט על טהרה מטומאת מת, והרמז היה על טהרת היצר, אבל כהיום הזה שאין לנו אפר פרה הרי הפירוש הפשוט הוא על טהרת היצר.

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

ובשל"ה כתב (פר' חוקת תושב"כ ד"ח תוכחת מוסר ד"ה נוגע במת) וז"ל אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה, ולומד ומלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים.

מדיני טהרת הפרה (במדבר יט יב) 'הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר', ודרך רמז פירש ב'באר מים חיים' (פרשת חקת) ד'שלישי' מרמז על עסק התורה, וכמו שאמרו (שבת פח.) 'ברוך רחמנא דיהב אוריין תליתאי' (תורה נביאים וכתובים) לעם תליתאי (כהנים ליום וישראלים) על ידי תליתאי (משה רבינו שהיה שלישי לאביו ואמו) ביום תליתאי (לפרישה) בירחא תליתאי' (זה חודש סיון), ובא הכתוב לומר 'הוא יתחטא ביום השלישי' שאפשר לאדם להיטהר ע"י דברי התורה הקדושה - שהמאור שבה יחזירנו למוטב, וביום השביעי קאי על יום השב"ק שהוא מטהר את בני ישראל (עיי' של"ה פר' חוקת דרך חיים תוכחת מוסר כע"ז).

ובדברי האוה"ח הק' בספרו 'ראשון לציון' (משלי ב א) עפ"י הידוע ששלושה מיני טהרה הם - טבילה

המתבונן יראה כי טהרה מטומאת מת לא כתיב שם רק טהרה מעוונות, ככתוב שם (יחזקאל לו כה-כו) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר', אלא מכאן מוכח שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיות והזיכוכ מן העוונות, וכל זריקת מי החטאת על טמא מת כוונתה על 'חטא עין הדעת' שהביא וגרם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא זה נגזרה מיתנה לעולם, נמצא שבשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

ובלשונו של הרה"ק רבי צדוק (פרי צדיק פרה א) קריאת פרשת פרה מועיל לטהר הלב כסיל משמאלו מטומאת היצר הרע כט.

זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה

איתא ב'רוקח' (פר' חוקת) על הפסוק 'זאת חוקת התורה', הוקשה חוקת התורה לפרה אדומה, מה פרה אדומה מטהרת אף התורה מטהרת לומדיה לשמה^ל.

מין הבאר

וכך פירש בספר 'שארית מנחם' להרה"ק רבי מנחם מנדל מוישווא זי"ע (פר' חוקת ד"ה או יאמר דהנה), בלשון הכתוב (איוב יד ד) 'מי יתן טהור מטמא לא אחד', שהנה טמ"א במלואו (טי"ת מ"ם אל"ף) עולה למנין תר"י, לעומת זאת תורה עולה למנין תרי"א, והרמז בדבר שאפילו מי שהוא בבחי' טמא במלואו ל"ע - יעלה מטומאה לטהרה על ידי עסק התורה שמניינה עולה על מנין טמא באחד. ובזה ביאר, כי האדם זועק 'מי יתן טהור' - היאך אטהר עצמי, והרי אני 'טמא' במילואי מכף רגל ועד ראש, לזה אמרינן בלשון שאלה 'לא אחד', וכי לא אמרנו לך שיש 'אחד' יותר מטמא והוא התורה שע"י יטהר האדם לגמרי...

כט. איתא ב'דרשות חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלהי יומא) שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ומשום כן אמרה תורה להיטהר ב'אפר פרה', לרמז לאדם שישוב בתשובה אל ה', על ידי שיהיה בעיני עצמו כעפר ואפר, כי על ידי תשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח זוכים לטהרה. ואף גם זאת שישפוך דמעות מתוך שברון לב, ודמעות אלו ייחשבו לו כהזאת מי חטאת, המורם מכל אמור, שטהרת הפרה נוהגת לעולם - אף אחר חורבן ביהמ"ק.

ל. כתב הרה"ק ה'מאור ושמשי' זי"ע וז"ל. איתא במדרש רבה (במדבר יט ו) אמר רבי יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת. וזה היה בזמן המקדש, אבל עתה בעוונותינו הרבים שחרב בית המקדש אין לנו טהרה, אלא כשאנו לומדים ועוסקים בתורת פרה ובמצוותיה על ידי זה אנו נטהרין. וזה פירוש הפסוק זאת חוקת, דהיינו מצות פרה שהיא חוקה והיא כדי לטהר. התורה אשר ציוה ה' לאמר - רצ"ל שתאמרו ותעסקו בתורת ה', הוא גם כן מטהר. וזה שקאמר המדרש הנ"ל ויקחו אליך רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת, רצ"ל שאפילו בזמן הזה שאין לנו פרה - שלך קיימת, פירוש שלך היינו התורה שנקראת על שמך כמו שאמר הכתוב (מלאכי ג כב) 'תורת משה עבדי', וע"י תורתך שיתעסקו ויטהרו, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת ויקהל - פרה

הגעלה וליבון באש, ו'ליבון' גדול מכולם, כמו כן הפוגם בנפשו ח"ו צריך לזככה ולנקותה, ויש כמה דרכים לכך, כגון על ידי יסורים ועוד אופנים שונים, אך אין טהרה ביגיעת התורה שהיא דומה בליבון באש, דכתיב (ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי באש' השורפת ומכלה את כל הרע שבו, ומזככת את הנשמה בכל מיני טהרה לא.

יהי ה' בעזרנו, שנזכה להרבות בשמחה באלו הימים, להודות ולהלל לשמו הגדול, ונזכה במהרה להטהר במהרת הפרה, בב"א.

לא. ובפרט בלימוד גמרא שהיא מסלקת ומכרתת כל הקליפות רעים של הסטרא אחרא, וכמו שאמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, דגמרא היא מלשון 'גומרי' דהיינו גחלים (ראה רש"י שבת קלד. ד"ה לייתו), מפני שהיא מבערת ושורפת כל הטומאה ולאידך גיסא מבעירה את לב האדם לעבודת השי"ת.

ובספר ישמח ישראל (פר' תצא ה) כתב שדיבוריו האחרונים של הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע טרם הסתלקותו מהעולם הזה - הטהרה הגדולה ביותר היא לימוד התורה.

ישקו העדרים

ששת ימים תעשה מלאכה

וביום השביעי יהיה לכם קודש (לה א-ב).

מספר רבי מאיר צוויבל שליט"א, בעיר שינאווא היתה דרה אשה עשירה ובביתה משרתת - נערה יתומה, וכפי הסדר המקובל אז היתה משכורתה כמה פרוטות, וגם נתנו לה חדר למדור בבית בעלת הבית, ומשם מאכלה וכל צרכיה. פ"א הלכו השניים - בעלת הבית והמשרתת לשוק לקנות צרכי הבית, ובדרך ראו שהלאטערי (לוטו) עומד השבוע על סכום גבוה מאד, והחליטו שתיהן שמדובר בדבר האבד, וחייבים לקנות כרטיס ללאטערי, בעלת הבית קנתה כרטיס, וכן המשרתת גמרה את מיעוט פרוטותיה הדלות, כי הבינה ששוה להשקיע את כל 'הונה' תמורת הסיכויים לזכות בסכום כה גדול (אפילו אם הם כל כך קלושים), בקניית הכרטיסים נתנו שניהם למוכרים את האדרעס (כתובת) של בית העשירה, כי גם מגורי הנערה המשרתת באותו בית.

באחד הימים בשעות הבוקר דפק 'שליח' בדלת, בעלת הבית פתחה הדלת והשליח הראה לה שהכרטיס שכתובתו בבית זה זכה בגורל, אמנם זכייתו היא בגורל הקטן, כי בכל פעם היו עורכים שני גורלות סכום גדול וכן קטן, אמנם גם הגורל הקטן היה על סכום מכובד של עשרת אלפים... וכבר החלה בעה"ב לשמוח... הגם שהייתה עשירה מופלגת מ"מ כבר אמרו חז"ל, מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, אלא שלדאבון לבה כשבדקה המספרים ראתה שהכרטיס הזוכה הוא המספר של הנערה המשרתת... ואז פחז עליה יצרה והחל לשדל אותה ל... הנה המשרתת עדיין שקועה בשינתה העמוקה, ומאחר שאינה יודעת מאומה, והרי כל מה שקנה עבד קנה בעלה, ויש בזה 'צורך פרנסה...' עשתה מעשה אשר לא יעשה, נכנסה לחדר המשרתת, פתחה את הארון והחליפה הכרטיסים, והנה בידה הכרטיס הזוכה... ומיהרה בשמחה רבה לבית הלאטערי לגבות המעות.

לא עברו כמה שעות, ושליח הלאטערי שוב מתדפק על דלתי הבית, בהודעה שהכרטיס השני של בית זה זכה בסכום עצום של מיליון רובל טבין ותקילין. ועתה המשרתת כבר ערה ושמעה את הנעשה... מיהרה לארונה, ולשמחתה אין קץ מצאה שהכרטיס אשר בידה הוא הזוכה במיליון, מעתה היא הגביר של העיירה... ויהא בידה לקנות לעצמה בית, ולמצוא שידוך לעצמה מנכבדי ארץ, וירום קרנה וכבודה עד אין חקר.

בעלת הבית לא ידעה את נפשה מרוב צער ומבוכה, וכי תודה לפני הנערה המשרתת שהיא גנבה אותה... אבל לאידך, הרי אין ברירה, וכי תוותר על מיליון רובל, על כן קראה לה לחדר, והחלה לגמגם בלשונה, את חטאי אני מזכרת, אבל א מענטש איז נאר א מענטש (האדם הוא רק אדם), השליח דפק בבוקר והודיע על זכיה של עשרת אלפים רובל, ולא עמדתי בזה, אמנם עתה ראיתי שתמיד יש דרך תשובה, וכי מחמת שאני עברתי עבירה גם את תעברי עבירה, אני רוצה לשוב בתשובה, הבה נתקן שנינו את מעשינו, אני אחזיר לך את שלך - ויקוים בידינו 'שלי שלי ושליך שלך', אנכי אתן לך עשרת אלפים רובל שהם באמת שלך... אמרה לה הנערה - אל תבלבלי בראש, מקח

ישקו העדרים

הוא מקח - מאחר שבעצמך החלפת את הכרטיסים יישאר כך לעולם... מה שעשית עשוי, אני זכיתי בכרטיס שלך (ובכלל מי אומר שאכן הוא לא שלי מעיקרא), אינני מחזרת לך את הכרטיס.

ולא באו לעמק השוה, על כן פנו שניהם לרב העיר ה"ה הרה"ק משינאווא, הרבי שמע את טענת שתי הצדדים, ואמר שעליו לעיין, ואחרי העיון פסק ששני הזכיות גם הגדול וגם הקטן שייכים לנערה המשרתת, ועמדו שניהן נאלמים. והרה"ק הסביר, הנה זה היום היה יום 'מזל טוב' של הנערה - ולכן מיד בגורל הראשון (הקטן) זכתה בסכום הנכבד, אמנם מאחר שבעלת הבית החליפה ונתנה לה כרטיס חדש, שוב זכה כרטיס זה כשהגיע זמן עריכת הגורל השני, ואי לאו שהחליפה לא היה הכרטיס של בעה"ב (שנמצא עתה בידי המשרתת) זכה כלל...

ולדידן, ראה נא כמה השתדלות שאינה מן היושר אינה מועלת - ומה שאינו שלך לא ישאר בידך מאומה, כל פעולה שתעשה לא תקרב את המעות אליך כלל. ולאידך למד מהנערה המשרתת, כי מה שכן מיועד עבורך - יגיע אליך אף אם תישן על מיטתך.

